

Sant Pere Sacama (església)

Olesa de Montserrat

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Prop del torrent de Canaletes
Emplaçament Camí que surt prop del Km. 10 de la ctra. B-120 en direcció nord.
Alçada: 462

Coordenades:

Latitud: 41.56687
Longitud: 1.91206
UTM Est (X): 409290
UTM Nord (Y): 4602260

Classificació

Número de fitxa 08147 - 33
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Pre-romànic Romànic Modern
Segle X-XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08146A0020000600000OG
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 13/10/2011 - 02:00

Descripció

Església d'origen romànic, situada al costat de les restes de l'antic castell de Sacama, que era al cim del rocam, així com altres vestigis arqueològics diversos d'època ibèrica i altmedieval. L'ermita és una construcció de nau única acabada amb absis, la qual té una disposició lleugerament girada. L'absis (l'única part que es conserva de l'obra romànica) té una finestra de doble esqueixada. Està decorat amb grups de tres arcuacions, separats per bandes llombardes, les quals parteixen d'un alt sòcol. El campanar és d'espadaña reconstruït. La resta de la nau presenta nombroses refeccions, ja que el temple va ser substancialment reformat durant els segles XVI, XVII i principi del XVIII. La nau va ser allargada per sobre de fossar, la volta refeta i sobrealçada, col·locada a la mateixa alçada que l'absis. El portal, de mig punt adovellat, és modern. L'antic tenia dos capitells esculpits que es poden datar al segle XII. A l'interior, dins del mur de l'absis, hi ha dues fornícules a la part inferior col·locades simètricament. Durant la recent restauració aparegueren restes molt escasses de pintura mural de datació incerta a la part de l'absis. La volta, del segle XVIII, és de canó i té motllures neoclàssiques.

Observacions:

Es conserven tres capitells que podrien procedir del portal d'aquesta església al Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà.

Dins el territori del PEIN de Montserrat.

Fins no fa gaire al peu de l'església hi havia el mas de Sant Pere, que està documentat des de l'any 1357. Per unes notes històriques de Joan Solà, sabem que del segle XIV al XVIII hi va haver dues famílies propietàries d'aquest mas, anomenades Coscoll i Valldeperes, i durant el segle XVIII passà als Puigjaner i Olivella. Aquesta casa conservava en una de les finestres una inscripció amb data de 1500 i de 1644 amb la següent inscripció: "Franceç de Valldepera me fecit" i una altra damunt del portal: "1637".

Història

El castell apareix esmentat ja els anys 938 i 940, en documents conservats antigament a Montserrat. Originàriament s'anomenava castell de Camba, i era un dels castells de frontera (juntament amb el de les Espases, Voltera o Esparreguera...) que formava part de la línia de defensa del Llobregat a la zona de Montserrat. Fou venut el 963 pel Comte Miró al seu fidel Eigofred (el qual apareix anomenat d'altres maneres). Aquest personatge donà el Castell de Cambra, amb la seva església de Sant Pere, al Monestir de Ripoll. Però sembla que el domini fou ocupat pel Comte Borrell i això provocà diversos plets, un dels quals, celebrats a Vic el 1002 es resolgué a favor de Ripoll. Entorn del 1021 es celebrà un nou judici a Sant Cugat, presidit per la comtessa Ermessenda i amb la participació de l'abat Oliba, que també fallà a favor del monestir ripollenc. Com a conseqüència d'aquests litigis la possessió per part de Ripoll en va sortir debilitada, i ara ja només es parla de l'alou del terme del castell de Sacama, mentre que el castell devia restar en poder dels comtes, que hi devien tenir feudataris o castlans. Com a mínim a partir del 1058 els castlans eren els Castellví, senyors de Castellví de Ronsanes. El 1076 aquesta família va rebre també la senyoria i la parròquia de Santa Maria d'Olesa. A partir d'aleshores el domini i la jurisdicció de Sant Pere Sacama i d'Olesa resten lligades. Més tard, el 1261, el castell i l'església foren adquirits pel Monestir de Montserrat. I finalment, l'any 1359 Pere III el Cerimoniós va vendre al prior de Montserrat, Jaume de Vivers, tota la jurisdicció de la vila d'Olesa, juntament amb el castell de Sacama. El monestir de Montserrat fou senyor de l'indret fins al segle XIX.

Les restes conservades del castell poden considerar-se de la segona meitat del segle IX o del X. Cap a mitjan segle XII, quan pertanyia a la baronia de Castellví, s'hi van fer algunes reformes, segurament de poca envergadura. Al segle XIII el castell ja devia estar en declivi en benefici de la vila d'Olesa, murallada i fortificada, i no s'hi efectuaren les reconstruccions que s'evidencien en altres castells del Baix Llobregat. Al segle XIV ja no devia utilitzar-se com a fortalesa ja que, al peu del castell, hi ha documentat el mas de Sant

Pere.

Pel que fa a l'església, ja apareix esmentada l'any 966. d'aquesta capella preromànica pràcticament no n'ha quedat res, excepte potser una part de la paret nord. La construcció actual s'emmarca en la tipologia del primer romànic, de principis del segle XI. En aquest moment Sant Pere Sacama ja és documentada com a parròquia. Al final del segle XV s'hi va construir un retaule que encara es conserva el 1936. Al segle XVI la capella restava abandonada i quasi en ruïnes. A mitjan segle XVI els Valldeperes entraren a la propietat de Sant Pere Sacama substituint els Coscoll. Aquesta família en els anys successius a 1591 va reformar el mas i bastir de nou la capella utilitzant les runes del castell. Però no va ser fins a la darrereria del segle XVII o principi del XVIII que la nova capella no va quedar enllestida i fou novament habilitada al culte i ornamentada amb un altar barroc. L'any 1936 aquesta ornamentació interior va ser destruïda. A partir del 1979 el Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà hi va portar a terme excavacions arqueològiques, les quals van documentar l'existència d'un assentament ibèric, les restes d'un habitatge alt-medieval (segles IX i X) i el fossar de l'església. Uns anys més tard membres del mateix centre, en col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, s'encarregaren de la restauració de l'església: s'hi va refer el campanar, el sostre i la coberta, i es va consolidar l'estructura.

Bibliografia

- AADD. (1992). Sant Pere Sacama. Els primers pobladors (segles VI a.C. al XIV). Col·lecció Vila d'Olesa, 3. Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- CATALÀ, Pere (1990). "Castell de Sacama", Els Castells catalans, vol. I. Barcelona, Rafal Dalmau Editors (2ª edició), pp. 448-451
- Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà. Butlletí mensual. 1986: núm. 34; 1987: núm. 11
- DALMASES, A i altres (1991). "Olesa de Montserrat", Gran Geografia Comarcal de Catalunya, vol. I, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana (2ª edició), pp. 364-368.
- GONZÁLEZ BASCHWITZ, José; OBRADORS, Xavier (2006). Pla Especial de Protecció i Catàleg del Patrimoni Arquitectònic d'Olesa de Montserrat. Ajuntament d'Olesa de Montserrat. Fitxa A-01
- MARTÍNEZ NOGAREDA, E (2000). L'Abans. Olesa de Montserrat. Recull gràfic. 1875-1965. Ed. Efadós, p. 79-83
- MAURI MARTÍ, Alfred (2010). L'origen del nucli antic: la sagrera d'Olesa de Montserrat. Col·lecció Quaderns d'Olesa, 2, Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Arxiu Parroquial d'Olesa de Montserrat.
- SAUMELL OLIVERAS, Joan (1981) Olesa aimada Unió Excursionista de Catalunya (Olesa), p. 33-36, 40-42
- SOLÀ, J. Sant Pere Sacama (treball inèdit)
- PAGÈS PARETAS, Montserrat (1992). "Castell de Sacama", Catalunya romànica, vol. XX. Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana.

